

Mediju atbalsta programmu laikā tapušā satura izvērtējums mediju vides daudzveidības un kvalitātes kontekstā

Jānis Buholcs, Vineta Silkāne, Solvita Denisa-Liepniece, Linda Veliverronena

Vidzemes augstskola, 2018

Šinī dokumentā sniegts vērtējums par 2017. – 2018. gadā realizētajiem mediju atbalsta pasākumiem, kuru administrētāji ir Valsts Kultūrkapitāla fonds (VKKF), Sabiedrības integrācijas fonds (SIF) un Valsts Reģionālās attīstības aģentūra (VRAA). Atbalsta pasākumi veidoti atbilstoši Latvijas mediju politikas pamatnostādņu 2016.-2020.gadam īstenošanas plānā noteiktajiem rīcības virzieniem un darbībām (1.1.3., 1.4.1., 1.4.2. un 1.5.1. punkts).

Ziņojuma izveidē izmantoti četri informācijas avoti: administrētāju veidotā projektu dokumentācija (nolikumi), atbalsta saņēmēju veidota mediju saturs, atbalstu saņēmušo mediju projektu vadītāju aptauja, kā arī intervijas ar mediju ekspertiem. Ziņojuma mērķis ir iegūt informāciju par veidu, kādā valsts atbalsta medijus un veicina noteikta satura radīšanu, un par esošo atbalsta pasākumu iznākumu. Dokumentā nav analizēti finanšu jautājumi un projektu realizācija un administrācija no grāmatvedības aspektiem.

Projektu izstrādes gaitā radītā satura izvērtējumā esam balstījušies uz šādiem pamata kritērijiem:

- a) viedokļu daudzveidība, kas atbilst atainojamajai situācijai vai tēmai;
- b) oriģinālsatura veidošana (nevis pamatā no citiem avotiem ņemtas informācijas pārstrāde)
- c) problēmjautājumu analīze, pētīšana (nevis relatīvi vieglāk veidojamu materiālu, piemēram, ziņu rakstīšana un viena cilvēka viedokļu, pieredžu atainošana intervijās) – šis kritērijs ir svarīgs gan tādēļ, ka finansiāls atbalsts pēc būtības ir nepieciešams tikai

tām žurnālistikas formām, kurās pret ieguldīto darbu ir mazāks tiešais finansiālais ienākums (pētnieciskā žurnālistika), gan arī tāpēc, ka tieši caur problēmu analīzi un sarežģītu tēmu izpēti ir vislabāk iespējams veicināt projekta nolikumā minēto kritisko domāšanu)

Atbalsta saņēmēju viedoklis tika izziņāts, izmantojot aptauju. Kopumā tika identificētas 69 dažādas mediju organizācijas, kas kādā projektu konkursiem 2017. un 2018. gadā ir guvušas atbalstu. Aptaujas anketu aizpildīja 52 respondenti.

Par mediju atbalsta programmām tika iegūts arī ekspertu viedoklis. Intervēta tika Gunta Sloga (Latvijas Žurnālistu asociācija), Imants Liepiņš (Latvijas Žurnālistu savienība), Ingemārs Vekteris (Latvijas Raidorganizāciju asociācija), Kārlis Bukovskis (Latvijas Ārpolitikas institūts), Džina Donauskaite (Lietuvas Žurnālistu centrs).

Interesu konflikta novēršanas piezīme: Daži ziņojuma autori vienā vai citā veidā ir sadarbojušies ar dažiem no medijiem, kuri ir saņēmuši valsts finansējumu un kuru darbība ir analizēta šajā ziņojumā (tai skaitā šajos medijos intervēti kā eksperti, snieguši tiem konsultācijas). Gadījumos, kuros šāda iepriekšēja saikne ir bijusi, konkrētais autors par to ir informējis pārējos autorus un attiecies no redakcionālām pretenzijām uz konkrēto mediju realizēto projektu aprakstu un secinājumiem par tiem.

Projektu konkursi

1. SIF

1.1. Projektu konkursu nolikums

Līdz ziņojuma iesniegšanas laikam SIF bija izsludinājis divus mediju atbalsta pasākumu konkursus. Ziņojuma veidošanas laikā projektu aktivitātes ir beigtas tikai vienam no tiem, tāpēc lielāko uzmanību vēršam tieši uz šī projekta dokumentāciju un pienesumu.

2017. gadā tika izsludināta mērķprogramma “Atbalsts medijiem sabiedriski nozīmīga satura veidošanai latviešu valodā diasporai, mazākumtautībām un personām ar invaliditāti” (īstenošana līdz 2017. gada 31. oktobrim). Mērķprogrammas nolikumā teikts, ka tās mērķis ir “atbalstīt sabiedriski nozīmīga satura veidošanu un atspoguļošanu medijos un veicināt mediju atbildīgumu un sniegto ziņu kvalitāti jautājumos, kas saistīti ar Latvijas diasporu, Latvijā dzīvojošām mazākumtautībām un personām ar invaliditāti, stiprinot Satversmē noteiktās vērtības, valstisko apziņu, latvisko kultūrtelpu un kritisko domāšanu” un ka “programma veicina mediju atbildīgumu un kvalitāti, kā arī sabiedrības saliedētību uz latviešu valodas pamata ceļā uz Latvijas simtgadi, neatkarīgi no medija veida un izmantotās platformas”.

Šajā mērķprogrammā atbalstīti mediju projekti trīs virzienos: (1) diaspora (diasporas mediju atbalsts un atbalsts mediju satura veidošanai, kas paredzēts diasporai); (2) mazākumtautības un (3) personas ar invaliditāti. Projektus vērtēja komisija, kuras sastāvā ir bijuši “divi Kultūras ministrijas deleģēti pārstāvji, divi Nacionālās elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes deleģēti pārstāvji, viens Labklājības ministrijas deleģēts pārstāvis, viens Valsts Kancelejas deleģēts pārstāvis un divi Sabiedrības integrācijas fonda pārstāvji”. Kā redzams, mediju ekspertu klātbūtni nolikums konkrēti neparedzēja. Lai gan nav teikts, ka mediju projektus adekvāti vērtēt var tikai mediju pārstāvji, šis aspekts vēl vairāk izceļ neskaidrību par to, kā dažādu un ar medijiem tieši nesaistītu jomu pārstāvji varētu būt interpretējuši jēdzienus “sabiedriski nozīmīgs” un “kvalitatīvs” mediju saturs.

Arī daļa no projektu vērtēšanas kritērijiem ir formulēti tā, ka ir iespējama daudznozīmība to tulkošanā. Kritērijiem nav apakškritēriju, kas nozīmē, ka komisija sniedz vērtējumus par vispārīgi formulētiem kritērijiem, piemēram, “projekta vispārējā kvalitāte un

detalizācijas pakāpe”. Viens no kritērijiem ir rezultātu ilgtspēja. Satura rezultātu ilgtspēju arī var būt sarežģīti paredzēt un raksturot. (Ja par projekta naudu tiek iegādāta tehnika, nodrošinātas žurnālistu apmācības, izstrādātas vai attīstītas satura izplatīšanas platformas, piesaistīta jauna auditorija, ilgtspēju turpretī noteikt var būt vieglāk – taču arī tad nāktu par labu, ja ilgtspējas mērīšana tiktu labāk definēta.) Kritējos nav skaidri saskatāmas konkrētas atsauces uz programmas vispārējā mērķī minēto – “veicināt mediju atbildīgumu un sniegto ziņu kvalitāti”, stiprināt “kritisko domāšanu”; proti, kā noteikt, vai konkrētais projekts palīdzēs šo virsmērķu sasniegšanā.

2018. gadā izsludinātais projektu konkurss programmā “Atbalsts medijiem sabiedriski nozīmīga satura veidošanai un nacionālās kultūrtelpas stiprināšanai latviešu valodā” šajā ziņā iezīmē uzlabojumus. Tajā ir detalizētākas atbalstāmā satura kategorijas (mediju kritika un medijpratība), melu dekonstrukcija, jaunie satura veidotāji, lai gan vienlaikus šis konkurss atbalsta jau plašāku atbalstāmo žurnālistikas aktivitāšu loku un administrētajinstitūcijas darbības kontekstā iezīmē plašāku jēdziena “sabiedrības integrācija” interpretāciju. Ir precizētas prasības projektu iesniedzējiem. Pozitīvi, ka 2018. gadā izsludinātā konkursa komisijā ir iesaistīti arī četri tādu augstskolu pārstāvji, kurās ir komunikācijas zinātnes vai mediju studiju programmas.

Ir arī uzlaboti satura vērtēšanas kritēriji, nosakot konkrētākus aprakstus par to, kādam vērtējumam atbilst kāds punktu skaits. Tanī pašā laikā pašu kritēriju formulējums joprojām atstāj vietu interpretācijai – kritēriji ir līdzīgi tiem, kas aprakstīti sadaļā par SIF. Piemēram, par kritēriju “Projekta pieteikuma kvalitāte un detalizācijas pakāpe” var saņemt maksimālo punktu skaitu, ja “pieteikums ir izstrādāts detalizēti un ir pārdomāts, pārļiecinot par projektā plānoto uzdevumu sekmīgu veikšanu”. Mērķauditorijas kritērijā maksimālo punktu skaitu var iegūt, ja “projekts pārļiecina par spēju sasniegt lielu nacionāla līmeņa vai vismaz trīs reģionu auditorijas daļu”, taču nav noteikts, cik liela ir “liela” auditorija. Jādomā, ka dažādos mediju žanros reālistiski sasniedzamās vai ieinteresējamās auditorijas lielums varētu būtiski atšķirties.

Kritērijs “projekta pieteikumā paredzēta satura izplatīšana dažādās platformās” ir viens no konkrētāk nolasāmajiem, taču jautājumus tur rada tieši vērtēšanas punktu skalas apraksts. Lai iegūtu maksimālo punktu skaitu, tiek prasīts ne tikai, lai saturs tiktu izplatīts

sociālajos medijos, bet lai tiktu piesaistīts “sociālo mediju speciālists” un medijam būtu izstrādāta “sociālo mediju stratēģija”. Lai gan varētu nākt par labu, ja uzņēmumi konsultētos ar cilvēkiem, kas izprot sociālo mediju komunikāciju, diez vai ir pamats prasīt, lai tiktu izstrādāta speciāla “stratēģija”. Būtiskākajam būtu jābūt tam, lai medijs sper vismaz dažus soļus uz reālu, nomērāmu auditorijas piesaisti sociālajos medijos un mijiedarbības veicināšanu – un, lai to panāktu, obligāti nepieciešama speciāla “stratēģija”.

Kritēriju neskaidrība nav specifiska tieši SIF. Kā tiks norādīts pārējo administrētāju konkursu nolikumu izvērtējumā, līdzīga daudznozīmība ir sastopama arī tur.

1.2. Atbalstītais saturs

2017. gada konkursā SIF atbalstīja 11 mediju projektus par kopējo summu 161 699,98 eiro. Kategorijā “Saturs diasporas medijos latviešu valodā” atbalstīti tika divi projekti; kategorijā “Diasporas auditorijai medijos Latvijā” divi projekti; kategorijā “Mazākumtautības” pieci projekti; kategorijā “Personas ar invaliditāti” – divi projekti.

Katrā atbalstīto projektu grupā (diasporas mediji latviešu valodā; saturs diasporas auditorijai medijos Latvijā; mazākumtautības; personas ar invaliditāti) izvērtējamam izvēlējamies pirmo no projektiem, kas norādīts SIF pārskatā.¹

1.2.1. “Ar roku uz pulsa”

Šo projektu realizēja IMLO Lat-Ireland Ltd. medijā “Baltic-Ireland.ie”. Atbalstītajā projektā bija iekļauta diskusija/tikšanās ar Īrijas un Latvijas žurnālistiem un publicistiem; atspoguļots diasporas pasākums – Eslingenas dziesmu svētki Vācijā, kā arī sagatavotas 15 “paplašinātas intervijas un analītiski raksti”. Kopumā projekta laikā tapusi 21 publikācija, kas apkopota <http://baltic-ireland.ie/tag/mediju-projekts-2017/>.

Daļa publikāciju nav tāds saturs, kura veidošanā būtu nepieciešams īpašs valsts atbalsts. Šo 21 publikāciju vidū ir arī ziņas, kas tiešā veidā attiecas uz medija pamata darbības

¹ <http://www.sif.gov.lv/images/files/valsts/vb-2017/mediji/Mediji-analize-2017.pdf>

jomu, un tās portālam būtu bijis jāspēj veidot arī saviem spēkiem. Piemēram, pēdējā projekta laikā veidotā publikācija ir ar virsrakstu “Pateicoties ĀM atbalstam, sabiedriskā dzīve Īrijā kļūst krāsaināka” – izvēle fokusu likt uz Latvijas institūciju darbību, nevis uz pašiem diasporas cilvēkiem, ir īpaši izlecoša, ja paturam prātā, ka šis ir par Latvijas valsts naudu veidots saturs.

Lai gan ir pamats uzskatīt, ka projekta laikā tapušās publikācijas sniedz noderīgu informāciju Latvijas diasporai (konkrēti, Īrijā dzīvojošajiem Latvijas valstspiederīgajiem), tomēr tās lielākoties ir tādas, kuru veidošana diezin vai prasa īpašu finansiālu atbalstu. Šīs publikācijas lielākoties vēsta par dažādām norisēm, kas varētu interesēt latviešus Īrijā – to vidū ir pasākumi (kongresi, forumi), sanāksšanas ar trimdas organizāciju piedalīšanos; aktualitātes, kas saistītas ar Ārlietu ministrijas aktualitātēm. Ir dažas intervijas ar Latvijas amatpersonām vai politisko aprindu pārstāvjiem, daži portretaksti. Visbeidzot, ir rakstu sērija par latviskuma saglabāšanu diasporā. Šī rakstu sērija, kas balstīta uz intervijām ar vairākiem trimdas latviešiem, ir par nenoliedzami aktuālu tēmu. Latvijas valsts atbalsts ir ļāvis veidot rakstus par Eslingenas dziesmu svētkiem Vācijā, tomēr reportāža ir visai formāla, lielākoties tikai aprakstot norises, un tajā maz parādās pašu dalībnieku pieredze, viņu balss, kas lasītājiem labāk ļautu ar notiekošo identificēties. Reti kuru no portālā “Baltic-Ireland.ie” publicētajiem projektā atbalstītajiem rakstiem nevarētu saukt par skaidru analītiskas žurnālistikas piemēru. Žurnālistisks vērtējums parādās kritiskajā rakstā par Reemigrācijas plāna izpildi,² kas ir veidots kā žurnālistes pārspriedums, komentārs. Nav acīmredzams, kā iespēja veidot šos rakstus būtu ļāvusi uzlabot medija profesionālo kvalitāti.

1.2.2. “Saītes. Sirdī Latvija”

Šo projektu realizēja “Radio SWH”. Tas veidots kā raidījumi, kas veidoti kā intervijas ar dažādiem Latvijas diasporas pārstāvjiem. Intervijas kopumā ir veiksmīgas – ir atrasti interesanti cilvēki, kas auditorijai lielākoties nav plaši zināmi un kuru balsis nav parādījušās jau daudzviet citos medijos. “Analītiski un skaidrojoši raksti”, kas mērķprogrammas izvērtējumā minēta kā viena no aktivitātēm, “Radio SWH” tīmekļa vietnē gan nav novērojami.

² <http://baltic-ireland.ie/2017/07/39004/>

Neskaidrība paliek par to, kāpēc šādas interviju sērijas ir kategorizētas kā saturs, kas paredzēts diasporas auditorijai medijos. Šāds saturs pats par sevi nav nekas tāds, kas varētu interesēt specifiski tieši diasporas pārstāvjus. Turklāt var pieļaut, ka krietni aktuālāks tas būtu tieši Latvijas iedzīvotājiem, tāpēc ka šīs intervijas parāda, cik dažādās pasaules valstīs Latvijas valstspiederīgie dzīvo, kādas ir viņu kultūras pieredzes un kā viņi saglabā saikni ar Latviju. Sabiedriski politiskajā vidē, kurā emigrācija nereti tiek interpretēta kā cilvēku “zaudēšana”, šie cilvēki sniedz atšķirīgu un noderīgu citādu skatījumu uz šiem jautājumiem.

1.2.3. “Latvija – tie esam mēs visi”

Šo projektu realizēja SIA “Kurzemes vārds”. Tas sastāvēja no diviem elementiem.

A) Tika veidoti pieci drukāti izdevumi, kas kā pielikumi tika izplatīti reģionālajos laikrakstos dažādos Latvijas novados. To saturs tika pieteikts kā “analītiski žurnālistikas materiāli”, lai gan runa ir par portretmateriāliem, kas ataino Latvijā dzīvojošus citu tautību pārstāvjus, kuri labi iekļāvušies latviskajā vidē. SIF pārskatā teikts, ka tas uzlaboja reģionālo mediju satura kvalitāti un “deva būtisku pienesumu ne tikai mazākumtautību integrācijas veicināšanā, bet arī tolerances un izpratnes uzlabošanā nacionālajai auditorijai”. Šādai tēzei, kas ietver apgalvojumus par mediju darbības efektu, gan būtu nepieciešams pamatojums. Tikai no fakta, ka mediji ir veidojuši materiālus, neizriet, ka sabiedrībā ir palielinājusies tolerance un izpratne par kādu jautājumu vai ka ir panākti kādi izmērāmi uzlabojumi sabiedrības integrācijā.

B) Televīzijas kanāls “TV Kurzeme” veidoja sižetus par mazākumtautībām.

Šis projekta veikums ir integrācijas “veiksmes stāsti” – materiāli ataino dažādus piemērus, kas rāda, kā citu tautību pārstāvji ir veiksmīgi iekļāvušies Latvijas sabiedrībā un tas viņiem nav traucējis uzturēt un attīstīt savas kultūras saiknes. Šie centieni ir vērtējami pozitīvi. Tomēr raidījumi vairās skart vai kaut vai tikai atzīt, ka integrācijas problēmas Latvijā pastāv. Atšķirīgās informatīvās telpas eksistē, daļa sabiedrības noraida

ideju par integrāciju uz vienas valsts valodas pamata. Rādot tikai pozitīvos piemērus un izvairoties no politiskajiem un ideoloģiskajiem jautājumiem, žurnālisti nepalīdz šīs problēmas risināt.

1.2.4. “Trīs ceturtdaļas”

Projektu veido invalīdu un viņu draugu apvienība “Apeirons”. Projekta laikā Vidzemes televīzijā sagatavoti četru raidījumu cikls. Raidījumos skarti dažādi problēmjautājumi, kas attiecas uz cilvēkiem ar invaliditāti (piemēram, vides pieejamība), bet vienlaikus šie cilvēki ir arī rādīti aktīvi un tādi, kas izmanto dažādas iespējas. Šāds fokuss ir veiksmīgs un var palīdzēt gan aktualizēt uzlabojamas lietas, gan arī mudināt cilvēkus būt aktīviem un iesaistīties tajās nodarbēs, kas viņiem ir pieejamas.

2. VKKF

VKKF mediju atbalsta pasākumus bija administrējis 2017. gadā, kad tika realizētas divas programmas: “Atbalsts medijiem sabiedriski nozīmīga satura veidošanai un nacionālās kultūrtelpas stiprināšanai latviešu valodā” un “Atbalsts medijiem sabiedriski nozīmīga satura veidošanai un nacionālās kultūrtelpas stiprināšanai latviešu valodā Latgales plānošanas reģionā”.

2.1. “Atbalsts medijiem sabiedriski nozīmīga satura veidošanai un nacionālās kultūrtelpas stiprināšanai latviešu valodā”

Šīs mērķprogrammas izstrādei bija iedalīts finansējums 490 tūkstošu eiro apmērā, un atbalstītie projekti bija realizējami līdz 2017. gada 30. novembrim. Saskaņā ar nolikumu, atbalstīti tika mediju projekti sešās kategorijās: melu dekonstrukcija un medijpratības veicināšana (ar uzsvaru uz valsts apdraudējuma un ārējo ietekmju aspektiem); pētnieciskā un analītiskā žurnālistika (ar uzsvaru uz valsts apdraudējuma un ārējo ietekmju aspektu, kā arī organizētās noziedzības izpēti); mediju kritika; sabiedriski politisko un kultūras procesu analīze; sabiedrības izglītošana par Latvijas simtgadi un piederības veicināšana valstij; projekti, kuros izmantoti konstruktīvās žurnālistikas principi.

2.1.1. Projektu konkursu nolikums

Kā jau visos mediju atbalsta projektos nolikums paredz gan administratīvos, gan saturiskos vērtēšanas kritērijus. Administratīvie kritēriji pieprasa, lai projekts būtu iesniegts atbilstošajā termiņā, projekta iesniedzēja līdzšinējās saistības ar VKKF būtu nokārtotas, projekta noformējums atbilst tam, ko pieprasa nolikums, kopējā tāme ir aritmētiski pareiza, projekta iesniedzējs atbilst nolikumā formulētajiem kritērijiem. Uzmanību piesaista kritērijs 1.1.2., kas pieprasa, lai iesniedzamais projekts nebūtu jau realizēts līdz projektu konkursa noslēgumam.

Šāda norma ir neparasta tāpēc, ka atļauj uz finansējumu pretendēt projektiem, kurus mediji jau ir izstrādājuši neatkarīgi no mediju atbalsta konkursa. Tas atbalstītajiem projektiem ļauj nonākt arī tādiem, kuri būtu tapuši arī bez valsts atbalsta, un kuri nav izstrādāti, reaģējot uz valsts atbalstu. Lai gan ir pozitīvi, ka mediji patstāvīgi spēj radīt daudzsološus projektus, tomēr šāda situācija vismaz daļēji nonāk pretrunā ar atbalsta programmas pamata ieceri, kuru var interpretēt kā atbalstu medijiem tādās sabiedriska devuma jomās, kurās to darbības kapacitāte brīvā tirgus apstākļos ir ierobežota. Turpretī, ja mediji konkrēto devumu sniegtu neatkarīgi no valsts atbalsta, rodas jautājums par šāda valsts atbalsta nepieciešamību un atdevi. Šāda kārtība nebija paredzēta ne SIF, ne VRAA administrēto mediju projektu nolikumā.

Nolikumā ir definēti arī deviņi saturiskie kritēriji. Tie paredz vērtēt pieteikuma atbilstmi mērķprogrammas mērķim un uzdevumiem kā arī izvēlētajai kategorijai, aktualitāti, ilgstspējību, izplatīšanu dažādās platformās, realizēto atgriezenisko saiti ar auditoriju un citiem kritērijiem. Līdzīgi kā aprakstīts sadaļā par SIF, vismaz daļā gadījumu principi, pēc kuriem tiek vērtēta atbilde kritērijiem, varēja būt konkrētāki.

Līdzīgi ir arī ar auditoriju – ir pamatoti, ka tiek apskatīts, cik lielu nacionālu vai reģionālu auditoriju konkrētais saturs sasniegs, taču nav definēts, kas tiek saprasts ar “lielu” auditoriju. Šis jautājums īpaši svarīgs ir tāpēc, ka dažādu žanru medijiem ir atšķirīgas auditorijas un to izmēri. Nacionālam ziņu portālam ir vieni lielas auditorijas kritēriji, bet specifiskam ar kultūru saistītam izdevumam auditorija saprotamu iemeslu dēļ būs krietni mazāka. Tas, ka 2017. gada projektu konkursā atbalstu guva gan Latvijā lielākais ziņu

portāls “Delfi”, gan nišas medijs “Satori”, apliecina, ka vērtēšanas procesā šie aspekti vienā vai citā veidā tiek ņemti vērā, tomēr no projekta dokumentācijas nav saprotams, kādā veidā tas notiek – cik lielai ir jābūt dažādu jomu mediju auditorijai, lai varētu runāt par “lielu nacionāla līmeņa vai vismaz divu reģionu auditorijas daļu”, par ko auditorijas sasniegšanas kritērijā var iegūt maksimālo punktu skaitu.

Viens no vērtēšanas kritērijiem ir “projekta pieteikumā paredzēta satura izplatīšana dažādās platformās, sasniedzot dažādas mērķauditorijas”. Konverģence, protams, ir viena no mūsdienu informācijas vides iezīmēm, tomēr ir ieteicams apsvērt, cik svarīgs ir šis kritērijs un vai tas nemudina uz darbību dažādos formātos pašas formātu dažādības dēļ. Svarīgāk par to, kādās platformās un formātos saturs tiek izplatīts, ir tas, kāda un cik liela auditorija to saņem (6.2.4. kritērijs). Taču pašlaik par satura izplatīšanas platformu daudzveidību var saņemt pat vairāk punktu (maksimāli – 10) nekā par auditorijas lielumu (maksimāli – 5). Pieņemot, ka mediju atbalsta programmu galvenā iecere ir sniegt sabiedrība kvalitatīvu žurnālistikas saturu, lielāks uzsvars tomēr būtu liekams uz to, cik liela un kāda auditorija saturu saņem, nevis pa cik daudzveidīgiem kanāliem tā tiek izplatīta. Šie divi aspekti, protams, ir saistīti. Tomēr akcentam jebkurā gadījumā būtu jābūt uz saņēmēju, nevis kanālu.

Vēl kāds nekonkrēts kritērijs ir ilgspējība – vērtētāji piešķir punktu skaitu atbilstoši tam, cik “projekta sasniedzamajam rezultātiem ir ilgspējīgs efekts, projekts pārliecina par tā potenciālu uzlabot mediju profesionālo kvalitāti ilgtermiņā”. Taču kritērijos nav noteikts, kas ir aspekti, kuri liecina par šādu ilgspējības potenciālu? Tas, ka medijs konkrēto pasākumu turpinās attīstīt pēc projekta beigām? Tas, ka projekts ļaus celt medija darbinieku kvalifikāciju? Varbūt tas, ka projekta realizēšana palīdzēs medijam uzlabot savu ekonomisko situāciju un tādējādi ļaus novirzīt papildu līdzekļus citu ieceru realizācijai? Šie un citi aspekti varētu tikt atzīti par tādiem, kas liecina par ilgspējību. Taču mērķprogrammu administrētājiem ir ieteicams skaidrāk definēt, kāda veida ilgspējību ir vissvarīgāk atbalstīt un kā to no projektu pieteikumiem izvērtēt.

Konkursa komisiju veidoja pieci cilvēki. Divi no tiem tika deleģēti no VKKF, divi no Kultūras ministrijas un viens no Valsts kancelejas. Nolikumā nav aprakstīti komisijas

dalībnieku atlases kritēriji, tai skaitā, kādās jomās specializētus cilvēkus bija paredzēts piesaistīt komisijā. Nav konkrēti paredzēta mediju ekspertu klātbūtne.

2.1.2. Atbalstu saņēmušie projekti

VKKF 2017. gadā izsludinātajā konkursā tika atbalstīti 16 projekti par 490 tūkstošiem eiro. Kategorijā “Melu dekonstrukcija” atbalstīti tika divi projekti; kategorijā “Pētnieciskā žurnālistika” četri projekti; kategorijā “Mediju kritika” – viens (taču atbalstu guvusī organizācija “Dienas mediji”, protestējot pret projektu konkursa norisi, savu dalību atsauc; kategorijā “Sabiedriski politisko procesu analīze” – četri projekti; kategorijā “Latvijas simtgade” – četri projekti, un kategorijā “Konstruktīvā žurnālistika” atbalstu guva viens projekts.

Projektu izvērtējumā tiek ņemts viens katras kategorijas projekts.

2.1.2.1. “Atmaskots”

Šī ir publikāciju sērija, kas tika publicēta laikrakstā “Latvijas avīze” un medija tīmekļa vietnē. Projekta realizācijas laikā tika apskatīti dažādi nepatiesu, sagrozītu citos medijos izskanējušu apgalvojumu piemēri. Materiāli kopumā ir sagatavoti atbilstoši korektas žurnālistikas principiem, un ir pamats uzskatīt, ka medijs ar šo rubriku ir devis pozitīvu pienesumu tajā, lai pievērstu vairāk uzmanības nepatiesas medijos cirkulējošas informācijas problemātikai.

Vienlaikus jāatzīmē, ka veids, kādā nepatiesās un sagrozītās informācijas piemēri tika apskatīti, demonstrē vienu no šī žurnālistikas žanra grūti risināmajām problēmām. Proti, tie, kuri lasa melu atmaskojumu un dekonstrukcijas materiālus, visticamāk, nav tie paši, kuri bija lasījuši sākotnējos apšaubāmos materiālus. Medijs lielu uzmanību ir veltījis tādas informācijas analīzei, kas parādījusies vai nu Krievijas, vai atsevišķos Latvijas krievvalodīgos medijos – tātad informatīvajā ideoloģiskajā un lingvistiskajā vidē, kas, kā var sagaidīt, visai maz pārklājas ar to, kurā dzīvo konkrētā medija pamata auditorija. Projektā norādīts, ka projekta vajadzībām tiek sekots līdzī informācijai TV kanālā PBK, radio “Baltkom”, kā arī izmantoti Krievijā bāzētās monitoringa kompānijas WPS dati.

Atsevišķs virziens ir arī pievēršanās Latvijas “klikšķu lapās” (vietnēs, kurās tiek publicēta nepatiesa vai sagrozīta informācijai ar nolūku piesaistīt pēc iespējas lielāku auditoriju un caur to pelnīt naudu) publicēto blēņu atmaskošanai. Šī tematika projekta realizācijas gaitā gan parādījās maz, taču bija. Ir samērā viegli žurnālistikas saturā skaidrot lielai daļai cilvēku pašsaprotamo, ka nevajag ticēt tiem, kas, piemēram, internetā sola par brīvu dāvināt dažādas elektropreces. Tomēr ir situācijas, kurās var nebūt vērts pašsaprotamus melus “atmaskot” tāpēc vien, ka vairumam cilvēku tie patiešām šķitīs acīmredzami meli, bet tie, kuri uz tiem uzķeras, varētu nebūt tie paši, kuri šādus atmaskojumus lasa. Un, kamēr medijs tērē savus dārgos resursus vienu acīmredzamu melu atmaskošanai, konkrētais portāls jau ir publicējis virkni jaunu apgalvojumu tā vietā. Protams, var argumentēt, ka šādu procesu apspriešana var mudināt uzmanīgāk sekot līdzi savai informācijas diētai arī tos cilvēkus, kuri nav šādu klikšķu portālu tiešā mērķauditorija.

Šo auditoriju nepārklāšanos gan nevar uzskatīt par tieši konkrētā projekta trūkumu – tas ir izaicinājums, ar kuru ir jāsaskaras daudziem faktu pārbaudītājiem un melu dekonstruētājiem mūsdienu fragmentētajā informācijas vidē. Žurnālisti var analizēt informāciju un norādīt uz tās problemātiskumu, bet vienlaikus mediju organizācijām ir ierobežotas iespējas ar saviem secinājumiem aizsniegt to auditorijas daļu, kurai pārliecināšana būtu visvairāk nepieciešama. Cits neatrisināts aspekts, kurš arī nav specifisks tieši projektam “Atmaskots” – kā pārliecināt cilvēkus. Pētījumi rāda, ka ar vienkāršu faktu izklāstu var nepietikt, lai mainītu tāda cilvēka domas, kuram ticēšana kādam nepamatotam apgalvojumam ir integrēta plašākā viņa pasaules uzskatā – šī apgalvojuma apšaubīšana var individuāli izraisīt sajūtu, ka tiek apšaubīts viņa pasaules uzskats, un pret to indivīds pretosies.³ Attīstot melu dekonstrukcijas žanru, Latvijas medijiem ir krietni vairāk jādoma arī par noteiktiem apgalvojumiem ticošu cilvēku aizsniegšanu un jaunām diskusijas un pārliecināšanas pieejām, kuras ļautu sagaidīt šādu dekonstrukcijas centienu lielāku efektivitāti. Ja “viltus ziņas var kļūt par bīstamu ieroci hibrīdkarā un politiskās dienaskārtības noteikšanā”, kā bija rakstīts projekta pieteikumā, tad līdzeklis, kā efektīvi cīnīties pret tādām viltus ziņām, kuras kāds patiešām mērķtiecīgi

³ <https://www.psychologytoday.com/us/blog/words-matter/201810/why-people-ignore-facts>

izmantotu par līdzekli tieši Latvijas sabiedrības šķelšanā un valstiskuma apdraudēšanā, šajā projektā nav iegūts.

Meli, mīti, nepatiesi apgalvojumi, kuri varētu būt plaši sastopami arī konkrētā medija lasītāju informatīvajā vidē tieši Latvijā, bet kuru identificēšanai, analizēšanai ir nepieciešami krietni lielāki pētnieciskie resursi, šāda veida rubrikās parādās retāk.

Pozitīvi, ka “Latvijas avīzes” rubrika tiek turpināta arī pēc projekta noslēguma.

2.1.2.2. “Pētnieciskā žurnālistika IR – tiesiskums, ēnu ekonomika būvniecībā, pamestie bērni”

Šī ir žurnāla “Ir” veidota pētniecisko tēmu kopa. Tieši pētnieciskā žurnālistika ir joma, kurā ir īpaši svarīgi medijiem nodrošināt iespēju pretendēt uz atbalsta finansējumu – šis žurnālistikas žanrs prasa daudz resursu, un mediji to bieži vien nespēj atļauties. Pētnieciskās tēmas, kas tika realizētas projekta laikā, ir sabiedriski nozīmīgas, un to izpēti laikā ir atklāti un sabiedrībai darīti zināmi jauni fakti, kas izgaismo nepilnības šajās jomās. Projekta laikā ir analizēts ļoti liels informācijas daudzums, izmantoti daudzveidīgi informācijas avoti, turklāt šim darbam ir bijusi jūtama rezonanse arī plašākā Latvijas mediju vidē.

2.1.2.3. TV diskusiju cikls “Īsi un konkrēti”

SIA “Vidzemes televīzija” veidotais diskusiju cikls pievēršas dažādiem reģionālā līmenī aktuāliem jautājumiem – skolu tīkla samazināšanās, reģionu attīstība, ceļu kvalitāte, atkritumu šķirošana, kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu un citiem. Katrā raidījumā piedalās attiecīgās jomas eksperti un atbilstošo iestāžu amatpersonas, kā arī tiek parādīti reģionālo televīziju sižeti, kas sniedz papildu ieskatu konkrētās tēmas aspektos. Lai gan sižeti raidījumā ienes lielāku daudzveidību, tomēr arī tad formātam pietrūkst dinamiskuma. Studijas vizuālais noformējums nav profesionāli izstrādāts (nākamajā sezonā studija izskatās jau labāk).

2.1.2.4. “Latvijas simtgades simboli”

“Dienas žurnālu” izdotajā žurnālā “Ilustrētā junioriem” publicēta rakstu un citu materiālu sērija par Latvijas valsts simboliem (plašā šī jēdziena nozīmē – gan par Satversmi, gan prezidentiem, gan karogu, gan naudu un citiem aspektiem), kā arī lasītāji iesaistīti caur konkursiem, uzdevumiem un testiem. Projekta īstenošanas laikā bija iespējams papildus veidot astoņas lappuses satura klāt pie žurnāla pārējiem materiāliem. Publikācijas, kas skaidro valsti, šai mērķauditorijai ir atbilstošas un piemērotas.

Publikāciju papildmateriāli ir publicēti arī izdevuma tīmekļa vietnē. Tomēr kopumā vietnes sadaļā junioriem.lv/category/lasi/latvijas-simboli/ atrodamā informācija ir pieticīga. Videomateriāli neizskatās mūsdienīgi profesionāli veidoti – lielākoties tie ir videoklipi, kurā kāds eksperts runā vai kaut ko rāda; papildu vizualizācijas tiek izmantotas maz, un audio kvalitāte ir pieticīga. Materiāls, kas paredzēts digitālajā vidē, varēja būt vizuāli krietni pievilcīgāks. Turklāt mediju atbalsta programmā veidotās publikācijas izdevuma tīmekļa vietnē nav pieejamas.

Izdevuma tīmekļa vietni, pēc atskaitē sniegtās informācijas, mēnesī apmeklē aptuveni trīs tūkstoši cilvēku, kas nav liels skaits. To, iespējams, var skaidrot arī ar to, ka satura veidošanā uz šo platformu nav likts liels uzsvars. Arī Facebook lapā, kurai atskaišu rakstīšanas laikā bija 1324 sekotāju, bet pašlaik par aptuveni četriem simtiem vairāk, nozīmīga mijiedarbība ar auditoriju nenotiek.

Var teikt, ka saņemtais atbalsts izdevumam ir ļāvis strādāt tādā pašā veidā, kā ir darīts arī pirms tam, tikai lielākā apjomā.

2.1.2.5. “Kas sargās Latviju pēc”

Baltijas pētnieciskās žurnālistikas centra “Re:Baltica” realizētais projekts ir viens no saturiski bagātākajiem un nozīmīgākajiem. Tas ietver ne tikai plaša mēroga žurnālistisku pētījumu par demogrāfiskajām prognozēm un to ietekmi uz valsti jau pēc dažiem gadu desmitiem, bet arī daudzveidīgus informācijas atainošanas un izplatīšanas kanālu un formātu izmantojumu. Līdztekus rakstiem, kas publicēti medija tīmekļa vietnē latviešu, angļu un krievu valodā, veidoti arī īsi videomateriāli, kas piemēroti sociālo mediju videi,

kā arī izveidots drukāts izdevums. Visi šie virzieni, kā arī pētījuma rezultātu parādīšanās arī citos medijos, ir nodrošinājusi veiksmīgu rezultātu izplatīšanu. Šī pieeja var noderēt arī par piemēru citām mediju organizācijām, kas cenšas aizsniegties ārpus savas tiešās, pamata auditorijas.

2.2. “Atbalsts medijiem sabiedriski nozīmīga satura veidošanai un nacionālās kultūrtelpas stiprināšanai latviešu valodā Latgales plānošanas reģionā”

Šajā mērķprogrammā tika atbalstīti projekti divās kategorijās projekti, kas veicina sabiedrības piederības sajūtu Latvijai un vienlaikus nodrošina sabiedriski politisko un kultūras procesu analīzi (1) drukātajos medijos un (2) elektroniskajos medijos, kā arī šo abu mediju veidu citās platformās.

2.2.1. Projektu konkursu nolikums

No Latvijas informatīvās telpas stiprināšanas viedokļa atbalsts Latgales medijiem ir pamatots. Taču vienlaikus šādās programmās būtu vērts apsvērt atbalstāmo tēmu un sasniedzamo Latgales mediju vides kvalitatīvo rādītāju konkretizēšanu. Apzīmējums “sabiedriski politisko un kultūras procesu analīze” ir attiecināms uz ļoti plašu žanru un tēmu loku – gan tādu, ko mediji spēj sniegt neatkarīgi no valsts atbalsta, gan arī tādu, kuras ir grūti attīstīt komercmediju brīvā tirgus vidē. “Piederības sajūtas veicināšana” ir ne mazāk problemātisks kritērijs. Pēc mediju publikāciju satura nav iespējams noteikt, cik liels ir bijis šo publikāciju iespaids uz auditorijas piederības sajūtas intensitāti. Protams, var minēt, ka piederības sajūtu drīzāk veidotu publikācijas, kas izceļ valsts vai reģiona savdabību un parāda to labā gaismā. Tomēr tādā gadījumā konkursa nolikumā šādi ir nepieciešams arī ierakstīt, atsakoties no pretenzijām minēt, kādi būs piederības sajūtas rādītāji pēc konkrēto publikāciju izlasīšanas un kādā veidā to ir iespējams mērīt.

Vairums projektu izvērtēšanas kritēriju šajā mērķprogrammā ir līdzīgi otras VKKF administrētās programmas kritērijiem, kuri aprakstīti 2.1.1. sadaļā, un līdz ar to arī uz šo programmu attiecas 2.1.1. sadaļā atrodamie vērtējumi. Latgales mediju atbalsta

programmā ir kritērijs “Projekts ir dažādu mediju kopprojekts”. Maksimālo punktu skaitu tajā var iegūt, ja projektā kopdarbojas vismaz četri mediji un tie “aptver auditoriju lielā daļā konkursa teritorijas”. Lai gan auditorijas lieluma parametri arī šeit netiek konkretizēti, tomēr pozitīvi, ka konkrētā mērķprogramma mudina medijus uz sadarbību, kas var palīdzēt ar apvienotiem resursiem un efektīvāk sasniegt plašāku auditoriju, tai skaitā stāstot par tēmām, kas ir būtiskas vairāk nekā tikai viena Latgales reģionālā medija auditorijai.

Arī šajā mērķprogrammā viens no administratīvajiem kritērijiem ir “projekts nav realizēts līdz projektu konkursa noslēgumam”, kas nozīmē, ka uz atbalstu var pretendēt arī tie projekti, pie kuriem darbs noticis jau ārpus projektu konkursa un kuri tiktu realizēti neatkarīgi no valsts atbalsta.

2.2.2. Atbalstītie projekti

Atbalstītu guva 11 projekti, kuru kopējais piešķirtais finansējums bija 171500 eiro. Turpinājumā tiks apskatīts pa vienam projektam no katras konkursa kategorijas – drukāto un elektronisko mediju veidotais saturs.

2.2.2.1. “Latgale Latvijā un Eiropā: atspēriena punkti 21.gadsimtā”

Šis ir laikraksta “Latgales laiks” veidots projekts. Projekta izstrādes laikā avīzē tika publicēti raksti, kas saistīti ar Latgales kultūru, dabu, uzņēmējdarbību. Tiek stāstīti pozitīvi stāsti par attīstības iespējām, Latgales potenciālu un attīstību.

Šāds fokuss uz pozitīvajiem aspektiem var būt nepieciešams, ja pieņemam, ka Latgale mēdz tikt saistīta ar tādām sociāli ekonomiskām problēmām, kuras tur izjūtamās stiprāk nekā vidēji Latvijā. Tanī pašā laikā vietējie laikraksti Latvijā parasti nav kritizējošo un bezperspektivitātes pieņēmumu uzturētāji; tiem tradicionāli ir bijusi vietējās savdabības, iespēju un pozitīvo vietējās dzīves kvalitātes elementu izcēlēju loma. Arī konkrētās publikācijas, kas tapušas par valsts naudu, satura un formas ziņā neizskatās pēc nekā tāda, ko laikraksts nespētu vai nevēlētos veidot arī ar saviem resursiem.

Publikācijas, kuras lasāmas projekta sadaļā “Latgales laika” tīmekļa vietnē, ir ne visai garas (5000 līdz 7000 zīmju), tās nav prasījušas pastiprināti plašu tēmas izpēti ar sarežģītu un daudzveidīgu avotu piesaisti. Piemēram, publikācijā par dabas parka “Dvietes paliene” centrālais informācijas avots ir viens cilvēks – parka vadītāja. Publikācija par Daugavpils transporta mezgliem ir veidots, balstoties uz intervijām ar pašvaldību iestāžu un būvniecības uzņēmumu pārstāvjiem un tā galvenais vēstījums ir par jau uzbūvētajiem un vēl plānotajiem satiksmes infrastruktūras objektiem pilsētā. Publikācija par pieminekļiem ir veidota, balstoties uz intervēta tēlnieka, Latgaliešu kultūras biedrības pārstāvja, kā arī Daugavpils domes Izglītības un kultūras komitejas priekšsēdētāja sacīto.

2.2.2.2. “Nozīmīgi fakti par Latgales kongresu”

Projekts ir raidījumu cikls par Latgales kongresu. To ir realizējusi SIA “Dautkom TV”. Raidījumos tiek stāstīts Latvijas vēstures stāsts, kas saistīts ar Latgales kongresu un laiku, kad veidojās Latvijas valsts. Ekspertu stāstītais tiek papildināts ar hroniku fragmentiem un citiem vizuāliem vēsturiskiem materiāliem.

Raidījumu stils ir didaktisks un vienkāršs. Tiešās runas, kurās tiek statiski rādīts intervētais cilvēks, ir visai garas, aizkadra balss – monotona. Paša sižeta kopējais vēstījums ne vienmēr ir konkrēts. Piemēram, 2017. gada 28. novembra raidījumā Latgaliešu kultūras biedrības priekšsēdētāja vietniece Ilga Šuplinska vairāku minūšu garumā runā par Latgales kongresa simtgades kongresu un pēc tam par Latgales reģionālo un identitātes savdabību un izaicinājumiem, kas saistīti austrumu robežas tuvumu, kā arī par depopulāciju. Aizkadra tekstā pēc tam tiek stāstīti statistikas dati, kas parāda esošo nopietno situāciju, bet pēc tam uzreiz, bez kāda jūtama tematiskas pārejas pieteikuma, tiek stāstīts par latgaliešu valodas lietojumu, un tad atkal stāsts turpinās ar Latgales kongresu un tā rezolūcijā ierakstīto par latgaliešu valodu un kultūru, tai skaitā Latgales simtgades kongresa kontekstā, ar stīgu mūziku fonā. No sižetā dzirdamā ir saprotams, ka runa ir par būtiskiem un nepietiekami risinātiem problēmjautājumiem, kas saistīti ar Latgales reģiona attīstību. Tomēr pats sižets atstāj nepabeigta, nepietiekami izstrādāta darba iespaidu.

6. novembra raidījums ir veltīts diviem no ievērojamajiem Latgales inteliģences pārstāvjiem, kam bija liela nozīme Latgales kongresā – Valērijai Seilei un Nikodemam Rancānam. Sižeta lielāko daļu ir kāda viena konkrētās personas biogrāfijas zinātāja (katrai no šīm personām tas ir cits) stāstījums kopā ar aizkadra tekstu un arhīvu fotogrāfijām, kā arī atsevišķu papildu avotu lietojums. Šāda informācijas pasniegšana ir visai vienmuļa (it sevišķi ņemot vērā, ka sižeti ir aptuveni 20 minūtes gari), un neliecina par televīzijas darbinieku veiktu plašāku izpēti, daudzveidīgu informācijas avotu izmantošanu un atraktīvāku vēstījuma nodošanas paņēmienu meklēšanu.

21. novembra raidījums ir veltīts Latvijas neatkarības izcīnīšanas un atjaunošanas pārstāstam, skaidrojot vēsturiski svarīgu datumu nozīmi. Raidījums sniedz ieskatu vēsturiskajos notikumos un procesos, tomēr, šādā līmenī veidota materiāla mērķauditorija būtu tie, kuriem par konkrētajiem notikumiem jau nav gūtas pamata zināšanas ne no vispārējās izglītības sistēmas, ne citiem masu medijiem, kuri vēsturisku notikumu gadskārtās tāpat mēdz atstāstīt līdzīgus stāstus. Nav izslēgts, ka tas tā arī ir bijis domāts.

Kopumā arī citu atbalstītu saņēmumu, bet šeit sīkāk neiztirzāto projektu tematika ir visai šaura. Liels uzsvars likts uz Latgales kultūras un reģionālās savdabības izcelšanu, lai gan šie ir aspekti, kas jau tā dažādos mediju materiālos parādās tik bieži, ka mēdz pieņemt arī stereotipizējošas izpausmes (tai skaitā pozitīvi stereotipizējošas, kurās Latgale tiek raksturota caur šaurām un jau atpazīstamām kategorijām – amatniecības tradīcijām, dabas skaistuma, cilvēku sirsnīguma izcēlumu). Tanī pašā laikā meklēt jaunas tēmas, tai skaitā pētīt Latgales ekonomiskos, sociālos un politiski ideoloģiskos procesus, kas medijos pašlaik parādās pārāk maz, nav mudinājis arī valsts piedāvātais atbalsts. Taču valsts atbalsts pienāktos tam, lai celtu Latgales žurnālistikas kvalitāti gan saturiskā, gan pasniegšanas ziņā, un identificētu un dziļāk pētītu nozīmīgākās šī reģiona problēmas, kā arī meklētu veidus, kā veicināt Latvijā ražotā medija satura konkurētspēju iepretim caur kaimiņvalstu mediju saturam.

3. VRAA

Šī aģentūra mediju atbalsta konkursus ir izsludinājusi gan 2017., gan 2018. gadā. Tomēr, tā kā līdz šī ziņojuma sagatavošanas termiņa beigām 2018. gada projekti vēl nebija

noslēgti, saturiskā analīze ir notikusi par 2017. gada konkursā atbalstītajiem un jau pilnībā realizētajiem projektiem.

3.1. Projektu konkursu nolikums

VRAA mediju projektu konkursā “Atbalsts reģionālajiem un vietējiem komerciālajiem masu informācijas līdzekļiem (medijiem) Latvijā” tika atbalstīti pieteikumi, kas atbilst vienai no četrām kategorijām: (1) Latvijas sabiedrībai, reģionālai vai vietējai kopienai nozīmīgu notikumu aktualizācija un to ietekmes padziļināts skaidrojums; (2) nodrošina sabiedrības izglītošana par Latvijas simtgadi; (3) pētnieciskās un analītiskās žurnālistikas projekti par sabiedriski nozīmīgajiem jautājumiem, tai skaitā saistībā ar valsts drošības apdraudējumu un ietekmi no ārienes, kā arī organizēto noziedzību; (4) melu dekonstrukcija un reaģēšana uz ziņu fabrikācijām, kā arī medijpratība.

Projektu vērtēšanas komisijā bija iekļauti četri augstskolu, tai skaitā reģionālo, pārstāvji, kurās tiek realizētas komunikācijas un mediju studiju programmas, kā arī četri valsts pārvaldes pārstāvji, kurus deleģē Kultūras ministrija, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome un VRAA. Šāda mācībspēku un valsts pārvaldes darbinieku proporcija ir atbilstoša un nodrošina gan mediju ekspertu, gan politikas veidotāju iesaisti.

Viena atšķirība starp VRAA administrētajiem projektiem un pārējiem, kas apskatīti šajā ziņojumā, ir izvirzīti papildu kritēriji, lai medijs varētu kvalificēties atbalsta saņemšanai. Medijiem bija noteikts minimālais projekta komisijas vērtējumā iegūstamais punktu skaits. Tāpat arī nolikumā bija noteikts veids, kā tiek aprēķināts katra atbalstu guvušā preses izdevuma iegūstamā atbalsta apjoms naudas izteiksmē – tas tika rēķināts atbilstoši katra medija abonentu skaitam (nolikuma 4.3.2. punkts).

VRAA konkursa nolikums (un atbalstītais saturs, kas nereti atbilst tēmām, par kurām medijiem pienāktos vēstīt, īstenojot savas pamata funkcijas un arī bez speciāla papildu finansējuma) ir interpretējams arī tādejādi, ka šis konkurss vairāk nekā abi pārējie ir bijis orientēts uz pašu mediju, ne tik daudz konkrētu satura projektu atbalstīšanu. Šādai pieejai var atrast arī pamatojumu – daudziem reģionālajiem medijiem Latvijā ir problēmas, kas

saistītas gan ar konkurenci no pašvaldību bezmaksas izdevumiem, gan iedzīvotāju skaita samazināšanos, gan auditorijas ieradumu maiņu, kas veicina pieprasījuma kritumu pēc drukātiem medijiem, gan arī šo mediju nespēja piedāvāt tādu saturu, kas ļautu piesaistīt to auditoriju daļu, kas tos pašlaik nelasa. Tomēr daudziem vietējiem laikrakstiem nav ne finansējuma, ne cilvēkkapitāla, lai uzlabotu savu profesionālo sniegumu, eksperimentētu ar jauniem biznesa modeļiem un plašāk izvērstu darbību tiešsaistē tā, lai veiksmīgi izmantotu digitālā formāta priekšrocības.

Vienlaikus, ja valsts mērķis ir atbalstīt vietējās un reģionālās žurnālistikas mediju organizācijas, lielāks uzsvars būtu liekams uz tādu stimulu izstrādi, kas revitalizētu lokālo un reģionālo žurnālistiku – palīdzētu papildus piesaistīt izglītotus un pieredzējušus darbiniekus, mudinātu celt esošā personāla profesionālo kvalifikāciju, veicinātu jaunu žurnālistikas formu attīstīšanu, mudinātu uz plašāku darbības izvēšanu ārpus esošā tradicionālā medija formāta, mudinātu piesaistīt ārēju palīdzību no mediju ekonomikā zinošiem speciālistiem jaunu biznesa modeļu izstrādē un auditorijas ieguvē.

Valsts atbalsta programma pašlaik var palīdzēt esošajiem medijiem turpināt eksistēt. Taču atbalsta instrumentos nav iekļauts stimuls būtiski pārskatīt to, pēc kādiem principiem un kvalitātes standartiem pašlaik reģionālie mediji darbojas. Tādējādi pašreizējā palīdzība nepilnīgi realizē potenciālu stiprināt Latvijas informatīvo vidi un ļaut attīstīties tādiem medijiem, kuri spēs saglabāt savu pievilcību un nozīmi auditorijas acīs arī nākotnē.

2018. gadā VRAA izsludināja divus konkursus: bez reģionālo un vietējo mediju atbalsta apakšprogrammas (šajā gadā atbalstīti tikai 23 drukāto mediju, 4 televīziju un 4 radiostaciju projekti) bija arī apakšprogramma “Atbalsts sabiedriski nozīmīgas žurnālistikas radīšanai medijos Latgales plānošanas reģionā”, kas vērsta tieši uz Latgales mediju un kultūrtelpas atbalstīšanu. Tajā tika atbalstīti septiņi projekti. Tā kā šī ziņojuma izstrādes brīdī projektu realizācijas termiņš nebija noslēdzies, tie šeit nav speciāli analizēti.

Latgales mediju apakšprogrammā bija noteiktas divas konkursa kategorijas: (1) projekti, kas veicina sabiedrības piederības sajūtu Latvijai un vienlaikus nodrošina sabiedriski politisko un kultūras procesu analīzi un (2) melu dekonstrukcijas un medijpratības projekti.

3.2. Atbalstītais saturs

2017. gada programmās kopumā atbalstu ieguva 26 preses projekti (apgūtais finansējums (199 272 eiro), pieci radio projekti (42 300 eiro) un trīs televīziju projekti (42 750 eiro). Turpinājumā no katras kategorijas apskatīsim vienu projektu.

Absolūtais vairums no atbalstītajiem projektiem (21) ir bijuši pirmajā kategorijā (“projekti, kas vērsti uz Latvijas sabiedrībai, reģionālai vai vietējai kopienai nozīmīgu notikumu aktualizāciju un to ietekmes padziļinātu skaidrojumu”). Šo var uzskatīt par “vieglāko” kategoriju – tajā pieteiktie projekti lielā mērā atbilst mediju pamata funkciju pildīšanai – informēt un skaidrot nozīmīgus notikumus un procesus. Šādus projektus var realizēt bez jaunu žanru attīstīšanas, jaunu informācijas ieguves metožu apgūšanas, papildu analītiskās kapacitātes attīstīšanas. Ja medijs jau līdz šim darbojas atbilstoši žurnālistikas pamata standartiem, tad ar valsts atbalstu tas var turpināt strādāt tādā pašā veidā.

Desmit projekti bija atbalstīti otrajā kategorijā – “projekti, kas nodrošina sabiedrības izglītošanu par Latvijas simtgadi, tās procesiem un norisēm un veicina piederības sajūtu Latvijai”. Šī kategorija ir iekļauta visu trīs mediju atbalsta programmu administrētāju nolikumos un vairāk atspoguļo politikas plānotāju definētu prioritāti, nevis novērš reālu risku par informācijas nepietiekamību šajā tematikā. Šāda politikas veidotāju lēmuma apspriešana tādējādi neattiecas konkrēti tieši uz VRAA administrētās programmas iznākumu. Tomēr relatīvā šīs kategorijas popularitāte liek domāt, ka arī to mediji ir uzskatījuši par relatīvi “vieglāku” tematisko virzienu. Kā jau šajā ziņojumā minēts iepriekš, nav iespējams mērīt, cik lielā mērā kāds mediju saturs ir veicinājis piederības sajūtu valstij, turpretī ir sagaidāms, ka par simtgades pasākumiem, valstiskumu un vietējo savdabību un piederības aspektiem vietai mediji lielākā vai mazākā mērā ziņotu pat tad, ja šāds saturiskais virziens netiktu speciāli atbalstīts.

Tikai trīs projekti ir trešajā satura kategorijā “pētnieciskās un analītiskās žurnālistikas projekti, kas nodrošina medija spēju veikt padziļinātu izpēti un analīzi par sabiedriski nozīmīgiem jautājumiem”. Pētnieciskā žurnālistika prasa vairāk materiālo un cilvēkkapitāla resursu, un tā būtu īpaši atbalstāma no malas, jo tirgus apstākļos šādam

saturam ir grūtāk konkurēt ar tādu, kam ir potenciāls piesaistīt lielāku uzmanību ar krietni mazāk pūlēm. Taču pašreizējā mediju programmu administrēšana vien ierobežotā apmērā ir mudinājusi medijus nodarboties ar jautājumiem, kuriem tiem ikdienā nepietiek resursu. Tas, ka mediji pētnieciskās žurnālistikas projektu vietā varēja izvēlēties arī “vieglāk” realizējamus satura virzienus, var tikt interpretēts kā nepietiekami stimuli, lai mediju organizācijas plašāk attīstītu pētnieciskās žurnālistikas kapacitāti.

Par spīti tam, ka nolikums paredz papildu punktus tiem mediju projektiem, kuros plānots nodarboties ar melu atmaskošanu, šajā kategorijā nav neviena atbalstīta projekta. Arī tas apliecina, ka līdzšinējie stimuli apgūt jaunus mediju žanrus un darbības virzienus, lai reaģētu uz mūsdienu informatīvās vides izaicinājumiem nav nesuši pietiekamus augļus.

Turpinājumā tiks izvērtēts pa vienam mediju projektam no katras atbalstītās kategorijas.

3.2.1. “Slēgta skola – zudis ciems? Latgales slēgtās skolas”

Latvijai un reģionam nozīmīgu notikumu aktualizācijas un skaidrojuma kategorijā turpinājumā apskatīts “Vietējās Latgales avīzes” realizētais projekts. Tajā žurnālisti pievērsušies tēmai, kuru jau pašlaik izjūt un tuvākajos gados aizvien vairāk izjutīs dažādu reģionu, tai skaitā Latgales iedzīvotāji. Projekta izstrādes gaitā laikraksts publicēja atvērumu, kurā stāstīja par kādas slēgtas reģiona skolas likteni. Materiālos tiek sniegts plašs ieskats konkrētās skolas vēsturē, intervēti ar skolu vai apdzīvoto vietu saistīti cilvēki.

Kā rakstu kopa šīs publikācijas sniedz ieskatu situācijas daudzveidībā – par to, kā skolas tiek slēgtas, kā cilvēki to vērtē, kāds ir ēku turpmākais liktenis, kāda ir slēgšanas ietekme uz citiem sociālajiem procesiem vietējā kopienā. Tomēr, ņemtas katra atsevišķi, ne visas publikācijas ir atbilstoši daudzpusīgas; daļā lielākā uzmanība ir veltīta kritikai par skolas slēgšanu, pēc būtības nevērtējot argumentus, kādi varētu būt bijuši par labu šim nenoliedzami emocionāli ietekmīgajam lēmumam. Piemēram, publikācija “Aizkalnes skolas 150 gadi – vēsture, kas nebeidzas ar aizslēgtām durvīm” satur daudz kritisku un emocionālu viedokļu un pārmetumu par skolas slēgšanu, no kuriem daļa ir adresēta arī

novada pašvaldībai un veidam, kādā lēmums esot ticis pieņemts – taču publikācijā neparādās pat neviena lēmuma pieņēmēja, pašvaldības pārstāvja, viedoklis.

Ir saprotama daudzu vietējo iedzīvotāju neapmierinātība ar skolu slēgšanu, tāpat arī ir saprotami, ka slēgšanas ekonomiskais pamatojums var netikt uzskatīts par vienīgo vai galveno argumentu. Tomēr tieši tāpēc, ka skolu slēgšanas jautājumi saprotamu iemeslu dēļ ir tik jutīgi un nereti tiek uztverti saasināti, ir īpaši nepieciešams pamatīgs un vispusīgs žurnālista darbs, ne tikai apkopojot dažādu cilvēku viedokļus, bet arī sniedzot kontekstu un ilustrējot jautājuma komplicētību. Potenciāls papildu temats, kas tikai mazliet iezīmējas esošajā publikāciju sērijā, ir par izglītības kvalitāti un skolu slēgšanas reālo ietekmi uz vietējo skolēnu sniegumu mācībās – lai gan bez šāda aspekta nevar pilnībā izvērtēt skolu slēgšanas ietekmi uz apdzīvoto vietu.

3.2.2. “No Latgales kongresa līdz Latvijas Simtgadei”

Viens no Latvijas simtgades tematikai veltītajiem projektiem bija raidījumu cikls, kuru veidoja “Divu krastu radio”. Raidījumos tiek stāstīts gan par Latgales kongresa vēsturiskajiem aspektiem, gan par kongresa simtgadi, un šajā kontekstā tiek atzīmēti arī mūsdienās aktuāli problēmjautājumi. Būtisks ieguvums ir veiksmīgā raidījumu izplatīšana dažādās platformās – raidījuma ieraksti ir noklausāmi un arī lejupielādējami arī vietnēs rezekneszinas.lv un daugavpilszinas.lv, kas krietni palielina to auditoriju.

3.2.3. “Vide: cik droša cilvēkiem”

Šo pētnieciskās un analītiskās žurnālistikas kategorijā pieteikto projektu ir realizējis laikraksts “Kurzemnieks”. Publikāciju sērijā apskatītas dažādas ar vidi saistītas tēmas, tai skaitā pārtikas kvalitāte, sadzīves ķīmija, dzeramā ūdens kvalitāte. Publikācijās ir izmantoti daudzveidīgi informācijas avoti – izmantots pat aklais tests, kurā cilvēkiem tika lūgts salīdzināt un novērtēt pārtikas produktus. Kopumā tās nodrošina pievienoto vērtību, un tajās tiek apskatītas tēmas, kas vienā vai citā veidā skar daudzu cilvēku ikdienas dzīvi un par kurām papildu informācija noder.

Var gan diskutēt, vai raksti, kuros tiek runāts par sadzīves ķīmijas sastāvu, marķējumu un ietekmi uz veselību vai kuros tiek stāstīts par atkritumu šķirošanu, tiešām ir “pētnieciski” un “analītiski” (tai skaitā, cik daudz no tajos atrodamās informācijas ir radīta, atklāta no jauna un cik – speciālistu un ekspertu vidē zināmas un neslēptas informācijas apkopošana un padošana tālāk). Tāpat arī rakstos ir sastopama dažādu aizspriedumu kultivēšana – viena intervējamā stāsta, ka nelieto tīrīšanas līdzekļus, kuros ir “ķīmiskas vielas” (lai gan faktiski visas vielas, gan dabiskā ceļā iegūtas, gan sintētiskas, ir “ķīmiskas”, turklāt vielas dabiskā izcelsme pati par sevi nav arguments, ka tā ir nekaitīgāka), bet cita, ka izvairās no “e vielām” (lai gan šis jēdziens attiecas uz pārtikas piedevu marķēšanas sistēmu, un dažādas šajā sarakstā esošas vielas ir ar atšķirīgiem potenciālajiem riskiem; turklāt arī virkne dabisku, piemēram, augļos un dārzeņos esošu vielu, ir ar saviem E numuriem. Piemēram, vitamīns C ir E300). Žurnālistiem būtu kritiskāk jāizvērtē apgalvojumi, kurus viņi izplata tālāk.

Atbalstu saņēmēju mediju pārstāvju viedoklis

Lai izzinātu atbalsta saņēmēju pieredzi ar projektu realizēšanu un vērtējumu par valsts atbalsta mehānismiem, tika izveidota aptaujas anketa ar 18 jautājumiem. Projektu dokumentācijas izpētes gaitā tika identificēti 69 atbalsta saņēmēji, kuriem tika izsūtīts lūgums anketu aizpildīt. Jāatzīmē, ka sākotnējā atsaucība bija visai zema, un bija nepieciešami ievērojami resursi, lai iegūtu atbilžu skaitu, kas nav zemāks par specifikācijā noteikto.

Aptaujā piedalījās 52 mediju pārstāvji, kas kopumā realizējuši vai turpina realizēt 83 projektus. No tiem 19 no tiem bija guvuši atbalstu VKKF administrētajās programmās, 28 – SIF, 36 – VRAA.

44,2% mediju pārstāvju uzskata, ka saņemtais finansiālais atbalsts ir veicinājis medija kvalitātes un/vai profesionālo standartu uzlabošanos ($Me^4 = 4$) (1. tabula). Salīdzinoši kritiskāk mediju pārstāvji vērtē atbalsta programmu lomu Latvijas mediju vidē kopumā ($Me = 3$). Uzmanība jāpievērš tam, ka mediju pārstāvji lielāku ieguvumu saredz savam medijam, ne mediju videi kopumā. Iespējams, ka tam ir objektīvs skaidrojums, un mediju kvalitātes uzlabošanai kopumā tiešām ir nepieciešams gan daudz vairāk līdzekļu, gan intervencu daudzveidība. Tomēr tas var būt arī mediju pārstāvju subjektīvs redzējums, kas drīzāk ir saistīts ar spēju novērtēt sava medija ieguvumus, bet nespēju izvērtēt mediju vides kvalitātes izmaiņas kopumā.

61,5 % mediju pārstāvji uzskata, ka medija īstenotā projekta rezultāts ir ilgtspējīgs.

Analizējot mediju pārstāvju viedokli par mediju atbalsta programmu ieguvumiem (anketas atvērtās atbildes), to var iedalīt vairākās grupās. Divas vislielākās ieguvumu grupas ir saistītas ar mediju saturu un atbalstu žurnālistiem. Mediju pārstāvji uzskata, ka atbalsta programmas devušas iespēju veidot labāku un plašāku saturu, veidot kvalitatīvu, nopietnu, analītisku, pārdomātu, oriģinālu, interesantu, daudzveidīgu saturu, t.sk. par sabiedrībai nozīmīgiem jautājumiem un tēmām, ko dažādu iemeslu dēļ citādāk nebūtu iespējams aplūkot, kā arī attīstīt jaunas tēmas. Daži mediju pārstāvji atzīmē iespēju

⁴ Mediāna ir centrālās tendences rādītājs – struktūras vidējais, ko izmanto parādības vispārināšanai. Mediāna raksturo pētāmās parādības tipisko līmeni

pievērsties pētnieciskajai žurnālistikai un veikt dziļāku izpēti. Divi mediju pārstāvji uzsver mediju atbalsta programmas lomu neatkarīgas žurnālistikas, mediju un satura nodrošināšanai. Otra ieguvumu grupa ir saistīta ar atbalstu žurnālistiem, piemēram, līdzekļi žurnālistu motivēšanai, lielākas algas un samaksa atbilstoši ieguldījumam, kā arī līdzekļi darbinieku izglītošanai. Vairāki mediji nav konkretizējuši ieguvumus un norādījuši tikai to, ka saņēmuši finansiālu atbalstu. Daži mediju pārstāvji atzīmē, ka finansiālais atbalsts ir nodrošinājis medija pastāvēšanu, kas liek domāt, ka mediju atbalsta programma kalpojusi pamatvajadzību apmierināšanai, ne attīstībai.

Tomēr jāņem vērā, ka mediju pārstāvji nav neitrāli sava snieguma vērtētāji. Līdz ar to apgalvojums, ka atbalsts ir veicinājis mediju kvalitātes vai profesionālo standartu pieaugumu būtu jāskata kopā ar kādu padziļinātu pētījumu par mediju reālo profesionālo sniegumu, kāds tas parādās veidotajā saturā.

1. tabula

	1 nemaz (%)	2 nedaudz (%)	3 vidēji (%)	4 lielā mērā (%)	5 ļoti lielā mērā (%)	Me
1. Cik lielā mērā saņemtais finansiālais atbalsts ir veicinājis Jūsu pārstāvētā medija kvalitātes un/vai profesionālo standartu uzlabošanos?	3,8	11,5	25,0	44,2	15,4	4
2. Cik lielā mērā mediju atbalsta programmas ir veicinājušas mediju kvalitātes un/vai profesionālo standartu uzlabošanos Latvijas mediju vidē kopumā?	1,9	13,5	38,5	42,3	3,8	3
4. Jūsaprāt, cik ilgtspējīgs ir Jūsu medija īstenotā projekta rezultāts?	1,9	5,8	21,2	61,5	9,6	4

Vērtējot mediju atbalsta programmu lomu dažādos aspektos, mediju pārstāvji uzskata, ka vislielākā programmu loma ir mediju ekonomiskās dzīvotspējas atbalstam (53,8%), savukārt pārējos aspektos kā liela ($Me = 4$) (2. tabula). Tas daļēji saskan arī ar atvērtajos jautājumos izteiktajiem viedokļiem, ka vislielākais ieguvums ir finansiālais atbalsts. Dažiem medijiem šis atbalsts, viņuprāt, ir nozīmējais iespēju izdzīvot. Lai gan atbalsts tādējādi ir bijis nozīmīgs, tomēr vienlaikus šādas atbildes augstie rādītāji raida jautājumus par valsts atbalsta programmas galveno devumu – vai tas ir instruments, kā

nodrošināt esošo mediju pastāvēšanu, vai arī centrālā iecere ir atalgot labus, kvalitatīvus medijus un uzlabot žurnālistikas standartus. Šie aspekti viens otru pilnībā neizslēdz, tomēr, ja atbalsta programmas ir vērstas uz mediju izdzīvošanas nodrošināšanu, tad ir lielāka iespēja, ka šādā veidā uz laiku tiek nodrošināts status quo, nevis veicināta mediju vides ilgtermiņa attīstība.

2. tabula

5. Lūdzu, novērtējiet mediju atbalsta programmu lomu	1 nemaz/ nekāda (%)	2 neliela (%)	3 vidēja (%)	4 liela (%)	5 ļoti liela (%)	Me
5.1.Latvijas informatīvās telpas stiprināšanā	0	3,8	23,1	44,2	28,8	4
5.2.Žurnālistikas kvalitātes uzlabošanā	1,9	5,8	32,7	40,4	19,2	4
5.3.Mediju vides daudzveidībā	0	15,4	9,6	44,2	30,8	4
5.4.Mediju vides kvalitātes uzlabošanā	0	7,7	28,8	46,2	17,3	4
5.5.Mediju ekonomiskās dzīvotspējas atbalstam	3,8	3,8	15,4	23,1	53,8	5
5.6.Esošo darbinieku piesaistīšanā	1,9	3,8	17,3	42,3	34,6	4

Mediju pārstāvji uzskata, ka **nozīmīga** ($Me = 4$) ir šāda mediju projektu konkursos atbalstītā tematika: safabricēto/manipulatīvo ziņu atmaskošana; pētnieciskās un analītiskās žurnālistikas projekti; sabiedriski politisko un kultūras procesu analīze; konstruktīvās žurnālistikas projekti; saturs reģionālajos medijos; saturs Latgales medijos; projekti, kas veicina sabiedrības piederības izjūtu Latvijai. Savukārt pārējie temati ir bijuši **vidēji nozīmīgi** ($Me = 3$): mediju kritika; saturs mazākumtautību auditorijai; saturs diasporas medijos; saturs Latvijas medijos, kas paredzēts diasporai; saturs un tā pieejamība cilvēkiem ar invaliditāti; informēšana par Latvijas simtgadi (3. tabula).

Mediju pārstāvji norāda, ka ir vairāki sabiedriski nozīmīgi temati, kam pietrūcis resursu, piemēram, reģionālās attīstības un pašvaldību darba izvērtēšana, kultūras mantojuma atspoguļošana, diasporas, reemigrācijas, invaliditātes un citu sabiedrības integrācijas jautājumu aplūkošana. Tiek minēti arī temati par uzņēmējdarbību, ekonomiku, biznesu, inovācijām, ES fondiem un to atdeves izvērtēšanu, vides un ekoloģijas problēmu atspoguļošanu, bērniem un jauniešiem domātais saturs.

Daži mediju pārstāvji uzskata, ka vairākas mediju atbalsta programmu kategorijas ir mākslīgi veidotas, nevērtējot vajadzību un efektivitāti, lai finansiālu atbalstu varētu saņemt pēc iespējas vairāk mediju, un ka nav racionāli saglabāt šādu tēmu iedalījumu, piemēram, “reģionālie mediji neatšķiras no Latgales medijiem”. Šīs kategorijas “izskatās ieviestas, lai pa druska iedotu katram, nevērtējot vajadzību un efektivitāti”.

3. tabula

6. Cik sabiedriski nozīmīga ir mediju projektu konkursos atbalstītā tematika?	1 ne-nozīmīgi (%)	2 maz-nozīmīgi (%)	3 vidēji nozīmīgi (%)	4 nozīmīgi (%)	5 ļoti nozīmīgi (%)	Me
6.1.Safabricēto/manipulatīvo ziņu atmakošana	0	7,7	23,1	36,5	32,7	4
6.2.Pētnieciskās un analītiskās žurnālistikas projekti (jo īpaši saistībā ar valsts drošības apdraudējumu un ārējo ietekmi uz valsts sabiedriski politiskajiem procesiem, kā arī organizēto noziedzību)	0	5,8	13,5	53,8	26,9	4
6.3.Mediju kritika	3,8	15,4	36,5	30,8	13,5	3
6.4.Sabiedriski politisko un kultūras procesu analīze	1,9	0	15,4	44,2	38,5	4
6.5.Konstruktīvās žurnālistikas projekti	1,9	3,8	26,9	40,4	26,9	4
6.6.Saturs mazākumtautību auditorijai	1,9	11,5	40,4	26,9	19,2	3
6.7.Saturs diasporas medijos	11,5	15,4	36,5	25,0	11,5	3
6.8.Saturs Latvijas medijos, kas paredzēts diasporai	13,5	17,3	36,5	25,0	7,7	3
6.9.Saturs un tā pieejamība cilvēkiem ar invaliditāti	5,8	9,6	34,6	32,7	17,3	3
6.10.Informēšana par Latvijas simtgadi	15,4	17,3	28,8	23,1	15,4	3
6.11.Saturs reģionālajos medijos	0	5,8	13,5	32,7	48,1	4
6.12.Saturs Latgales medijos	1,9	7,7	26,9	36,5	26,9	4
6.13.Projekti, kas veicina sabiedrības piederības izjūtu Latvijai	0	7,7	15,4	44,2	32,7	4

Vērtējot sadarbību ar projektu administrētājiem un to atbalstu, salīdzinoši augstāk novērtēta Valsts Reģionālās attīstības aģentūra (Me = 5) (4. tabula).. Komentējot sadarbību ar SIF, mediju pārstāvji atzīmē pozitīvu sadarbību, atsaucīgus un

pretimnākošus darbiniekus, tajā pašā laikā izsaka neapmierinātību ar formālu pieeju, pārmērīgu birokrātiju, nesamērīgām un apgrūtinošām administratīvām prasībām, kas dominē pār saturu. Tāpat daži mediju pārstāvji atzīmē nepietiekamu izpratni par mediju darbības specifiku. VKKF darbinieki tiek vērtēti kā atsaucīgi, pretimnākoši, korekti un VKKF atskaite kā pietiekami vienkārša. Tomēr tiek atzīmēts, ka ir pārāk vispārīgs konkursa nolikums un tajā trūkst konkrētības. Mediju pārstāvji atzīmē, ka VRAA darbiniekiem ir izpratne par mediju darba specifiku un projekta īstenošanas laikā bijusi laba komunikācija un profesionāla un operatīva sadarbība.

4. tabula

8. Kā Jūs vērtējat sadarbību ar projektu administrētājiem?	Ļoti slikti (%)	Slikti (%)	Vidēji (%)	Labi (%)	Ļoti labi (%)	Me
8.1. Sabiedrības integrācijas fonds (n = 32)	9,4	9,4	18,8	34,4	28,1	4
8.2. Kultūrkapitāla fonds (n = 32)	0	9,4	12,5	31,3	46,9	4
8.3. Valsts Reģionālās attīstības aģentūra (n = 40)	2,5	0	10,0	15,0	72,5	5
9. Cik pretimnākoši un/vai atbalstoši un/vai uz sadarbību vērsti bija projektu administrētāji?	Nemaz (%)	Nedaudz (%)	Vidēji (%)	Lielā mērā (%)	Ļoti lielā mērā (%)	Me
9.1. Sabiedrības integrācijas fonds (n = 32)	3,1	12,5	15,6	34,4	34,4	4
9.2. Kultūrkapitāla fonds (n = 31)	0	3,2	16,1	41,9	38,7	4
9.3. Valsts Reģionālās attīstības aģentūra (n = 39)	2,6	0	7,7	28,2	61,5	5

Lielākā daļa mediju pārstāvji (63,5%) uzskata, ka projektu īstenošana ir bijusi apmēram tāda pati kā citos projektos (5. tabula).

5. tabula

11. Cik administratīvi vienkārša vai sarežģīta bija projektu īstenošana?	vienkāršāka nekā citos projektos (%)	apmēram tāda pati, kā citos projektos (%)	sarežģītāka nekā citos projektos (%)
	7,7	63,5	28,8

Mediju pārstāvji, ka turpmāk mediju atbalsts mērķprogrammu īstenošanā nepieciešams vairāk naudas (63,5%) (6. tabula). Salīdzinoši mazāka nozīme ir skaidrākiem izvērtēšanas kritērijiem ($Me = 3$), kas varētu liecināt par to, ka jau šobrīd kritēriji ir pietiekami saprotami.

Mediju ieteiktos uzlabojumus var iedalīt vismaz četrās grupās.

1. Konkursa un projekta nosacījumi: rīkot secīgus konkursus, lai varētu turpināt iesāktos darbus, rīkot konkursus divas reizes gadā, izsludināt konkursu gada sākumā un noteikt ilgāku pieteikumu iesniegšanas periodu; dot papildu atbalstu (bonusa punktus) tiem, kas izpildījuši iepriekšējā gada prasības; vērtēšanā ņemt vērā pārdoto avīžu skaitu un e-avīžu skaitu, ne tikai abonementu skaitu; veicināt caurspīdīgumu – atklāt komisiju sastāvu; mainīt kritērijus, kuri ierobežo noteikta sabiedriski noderīga satura veidošanu projekta robežās (piemēram, kādā no atbildēm izskan, ka pašlaik nav iespējams padziļināti pievērsties mazākumtautību tēmām, tāpēc ka netiek atbalstīts saturs krievu valodā – liela daļa potenciālās mērķauditorijas latviski veidoto saturu neuztvers vai neizvēlēsies).

2. Projekta dokumentācija un administrēšana: vienkāršākas veidlapas; izskaust projekta pieteikumu sadaļu pārklāšanos – atkārtoti jāraksta par vienu un to pašu, bet nedaudz citā griezumā; nelikt atskaitēs veidot satura apskatu, jo visas publikācijas tiek pievienotas pielikumā; mazināt birokrātiju un administratīvo slogu; ļaut izmantot medija bankas kontu un nelikt veidot Valsts kases kontu, kam ir ierobežojumi un neērta lietošana.

3. Mediju atbalsta programmu mērķgrupas: 1) vienlaikus gan neizcelt Latgali, gan vairāk atbalstīt Latgales medijus; 2) samazināt atbalstu interneta medijiem, sabiedriskajiem medijiem, reģionālajām TV, kas jau saņem valsts pasūtījumu, 3) atbalstīt medijus, ne producentu grupas

4. Atbalstāmās aktivitātes: mediju sadarbība, tehnoloģiskie uzlabojumi, žurnālistu izglītošana

6. tabula

12. Kādus uzlabojumus Jūs piedāvātu turpmāk mediju atbalsta	Pilnībā nepiekrītu	Drīzāk nepiekrītu	Neitrāli (%)	Gandrīz piekrītu	Pilnībā piekrītu	Me
---	--------------------	-------------------	--------------	------------------	------------------	----

mērķprogrammu īstenošanā?	(%)	(%)	(%)	(%)	(%)	
12.1.Vairāk naudas	0	1,9	11,5	23,1	63,5	5
12.2.Daudzveidīgākas tēmas	0	5,8	11,5	34,6	48,1	4
12.3.Vienkāršāka administrēšana	0	1,9	32,7	19,2	46,2	4
12.4.Skaidrāki izvērtēšanas kritēriji	0	3,8	48,1	21,2	26,9	3
12.5.Mediju videi atbilstošs vērtēšanas komisijas sastāvs	0	1,9	40,4	26,9	30,8	4

Lielākā daļa mediju pārstāvju uzskata, ka vēl lielāks finansējums, mediju darbinieku izglītošana un atbalsts inovācijām medijos varētu mediju mudināt vēl vairāk strādāt pie sabiedriski nozīmīgu tēmu atspoguļošanas ($Me = 5$) (7. tabula). Kā citi stimuli tiek minēta ilgtermiņa programma, atbalsts jau esošām programmām, darbinieku mācībām un inovācijām. Vairāki mediju pārstāvji uzsver, ka īpaši nepieciešams atbalstīt un veicināt sadarbību ar citiem medijiem un to tīklošanos. Daži mediju pārstāvji uzsver, ka īpašs atbalsts nepieciešams reģionālajiem medijiem, it īpaši pētnieciskās žurnālistikas veicināšanai. Tas ir pretēji citu mediju pārstāvju uzskatiem, ka reģionālos medijus nevajadzētu īpaši atbalstīt un tie jāvērtē vienlīdz kā citi mediji. Daži mediju pārstāvji atzīmē, ka medijiem nepieciešams vienots ētikas un profesionālais standarts. Vēl citi, ka jārisina jautājums par pašvaldību izdevumiem, kas kropļo mediju vidi.

7. tabula

14. Kādi stimuli vai atbalsta instrumenti varētu Jūsu mediju mudināt vēl vairāk strādāt pie sabiedriski nozīmīgu tēmu atspoguļošanas?	Pilnībā nepiekrītu (%)	Drīzāk nepiekrītu (%)	Neitrāli (%)	Gandrīz piekrītu (%)	Pilnībā piekrītu (%)	Me
14.1.vēl lielāks finansējums	0	0	13,5	17,3	69,2	5
14.2.mediju darbinieku izglītošana, kvalifikācijas celšana	0	1,9	13,5	21,2	63,5	5
14.3.atbalsts inovācijām medijos, pašu mediju attīstīšanai	0	3,8	5,8	17,3	73,1	5

Lielākā daļa mediju nepiekrīt tam, ka mediju dalība atbalsta programmā varētu veicina nekritiskāku to attieksmi pret valsts institūcijām, kas ir saistītas ar konkrēto mērķprogrammu ($Me = 2$) (8. tabula).

8. tabula

16. Lūdzu, novērtējiet apgalvojumu. "Mediju dalība atbalsta programmā veicina nekritiskāku to attieksmi pret valsts institūcijām, kas ir saistītas ar konkrēto mērķprogrammu."	Pilnībā nepiekrītu (%)	Drīzāk nepiekrītu (%)	Neitrāli (%)	Gandrīz piekrītu (%)	Pilnībā piekrītu (%)	Me
	25,0	30,8	25,0	17,3	1,9	2

Lielākā daļa mediju pārstāvju (61,5%) uzskata, ka mediju iesniegtie projekti atbalstu saņēma pamatoti (9. tabula).

9. tabula

17. Cik daudzi no visu mediju iesniegtajiem projektiem, Jūsaprāt, atbalstu saņēma pamatoti?	Neviens (%)	Daži (%)	Vairāki (%)	Daudzi (%)	Ļoti daudzi (%)	Me
	0	3.8	25.0	61.5	9.6	4

Mediju ekspertu viedoklis

2018. gada oktobrī un novembrī tika intervēti pieci mediju eksperti, kas pārstāv mediju profesionālās organizācijas vai arī ir ar pieredzi informācijas vides drošības un stiprināšanas jautājumos. Intervēta tika Gunta Sloga (Latvijas Žurnālistu asociācija), Imants Liepiņš (Latvijas Žurnālistu savienība), Ingemārs Vekteris (Latvijas Raidorganizāciju asociācija), Kārlis Bukovskis (Latvijas Ārpolitikas institūts), Džina Donauskaite (Lietuvas Žurnālistu centrs). Bija plānots intervēt arī pārstāvi no Latvijas preses izdevēju asociācijas, taču šī organizācija neizrādīja atsaucību. Jāuzsver, ka intervējamie tikai piesaistīti ar aprēķinu, lai tie pārstāvētu ar mediju darbu cieši saistītas organizācijas, tomēr tie tika intervēti kā nozares eksperti, nevis konkrēto organizāciju oficiālā viedokļa paudēji.

Tika īstenotas daļēji strukturētas intervijas un uzdoti jautājumi par valsts atbalsta programmas medijiem pozitīvo un negatīvo pienesumi informācijas telpas pilnveidošanā, veidiem kā šo atbalstu pilnveidot, lai veicinātu mediju satura daudzveidību un kvalitāti.

Aptaujātie eksperti ir vienprātīgi, ka valsts finansiālais atbalsts, kas pieejams privātajiem un sabiedriskajiem medijiem kopumā vērtējams pozitīvi un sevi ir attaisnojis, jo šādā veidā tiek radīts saturs, kas atbilst sabiedrības interesēm un bez naudas devēja diktāta par medija saturu. Īpaši būtiski tas ir apstākļos, kad drukātajos medijos un televīzijā samazinās ienākumi no reklāmas.

Nu programma ir no tā viedokļa izdevusies, ka tas tik tiešām šobrīd ir finansējums, ar kuru mēs varam gūt neatkarību, jo mēs šo saturu varam veidot neatkarīgi. Arī projektus, kurus esam aizstāvējuši un saņēmuši finansējumus, viņi arī ir no auditorijas viedokļa bijuši skatīti. Līdz ar to mēs esam radījuši produktu, kurš arī valstij šo pienesumu devis. [...] Jo finanšu apjoms tieši vietējā satura izveidei pēdējā gada laikā ir ļoti problemātisks kļuvis, jo ļoti daudzās platformas šo finansējumu nosacīti tradicionālajiem medijiem vai vietējā satura ražotājiem noņem. (I. Vekteris)

Pamatojot savu viedokli, eksperti norāda, daļa no privātajiem medijiem sekmīgi izmantojuši valsts atbalstu, lai attīstītos, piedāvātu profesionālāku un kvalitatīvāku produktu, kā arī tas paplašina iespējas auditorijām piedāvāt vietējo saturu. Tanī pašā laikā eksperti norāda uz atsevišķiem izvērtējamajiem aspektiem, gan attiecībā uz atbalsta programmas būtību, gan formālo izpildi. Kā viens no būtiskākajiem jautājumiem, ko

eksperti uzsver ir rūpes par to, lai finansējums atbalstītu kvalitatīvas žurnālistikas projektus.

Intervijās izskan šaubas par finansējuma piešķiršanu konkrētu satura prioritāšu īstenošanai. Pirmkārt, tamdēļ, ka prioritāri finansējums būtu jāsaņem kvalitatīva mediju satura veidotājiem, bet spēja piedāvāt konkrētu saturu negarantē kvalitatīvu produktu.

Būtiski ir atbalstīt medijus pēc kvalitātes principa nevis pēc tematikas principa. Pēc tematikas var atbalstīt kultūras medijus, par vides jautājumiem un tamlīdzīgi. Bet vispārējos medijos, piemēram, SIF ir bijusi ārkārtīgi neveiksmīga kampaņa par bēgļu reklamēšanu Latvijā. (I. Liepiņš)

Līdz šim ekspertu vidū arī nav nostiprinājusies pārliecība, par to vai satura prioritātes ietvaros tiek nodrošināta tematiskā daudzveidība. Satura prioritāšu definēšana ekspertu ieskatā radījusi situāciju, ka finansējumi saņēmēji rada un piedāvā līdzīgu saturu (piemēram, par dezinformāciju), bet nav saprotams cik veiksmīgi kopumā medijos izdiskutēta konkrētā tematika, vai gala rezultātā noklāti visi satura aspekti un cik dažādas auditorijas sasniegtas. Izskan arī viedoklis, ka strikti noteiktas tēmas ar ierobežotām interpretācijas iespējām no medija puses, nav labvēlīgas auditorijas intereses uzturēšanai, jo viena tēma tiek pārspīlēti atkārtota. Šajos apstākļos projekta finansējuma saņēmēji to pilnībā nespēj izmantot medija konkurētspējas celšanai.

Kopumā eksperti ir vienprātis, ka, lai gan līdz šim definētās konkrētās satura prioritātes ir nozīmīgas kā atsevišķas tēmas pašas par sevi, tomēr, pie šādas tematisko prioritāšu vadītas atbalsta sistēmas, žurnālistikas dažādība pilnībā neizpaužas. Kā risinājumu mediju eksperti piedāvā: 1) akceptēt lielāku brīvību medijiem satura tematikas interpretācijā; 2) satura tematiskās prioritātes nevērtēt augstāk par spēju kvalitatīvi īstenot produktu.

Satura kvalitātes noteikšanai kā kritērijus eksperti ierosina vērtēt mediju spēju meklēt jaunas darbības formas, spēju piesaistīt jaunu auditoriju vai saglabāt esošo, kā arī vairāk atbalstīt pētniecisko žurnālistiku.

Tie kritēriji varētu būt inovatīvi formas meklējumi [...], ka tas palīdzēs tev piesaistīt vai, ka vismaz tu mēģināsi piesaistīt citas vai jaunas auditorijas vai, ka noturēsi jau esošās. Tiešām skatīties uz to, vai tas veicinās medija attīstību un tādu atbilstošu darbību mūsdienīgam medijam. (G. Sloga)

Latvijas mediju eksperti saredz, ka atbalsta programmās ilgtspēja būtu jāstiprina. Viens no veidiem, kā to varētu darīt ir ne tikai atbalstot medijus kvalitatīva un nozīmīga satura radīšanā, bet arī veicinot medija kā biznesa attīstību. Piemēram, projektu ilgtspēju ļautu

stiprināt atbalsta piešķiršana jaunu mediju biznesa modeļu attīstībai, monetizācijas rīku apgūšanai, kas ļautu medijiem iegūt lielāku finansiālo stabilitāti un arī veicinātu projekta laikā veidotā ražojuma kvalitāti. Atbalsta programmu ilgtermiņa pozitīvās ietekmes nodrošināšanu kā problēmu norādīja arī eksperte no Lietuvas Dž. Donauskaite – arī tur atbalsts lielākoties izpaužas kā konkrētu projektu finansēšana.

Ekspertu vidū ir domstarpības par to, kuriem medijiem būtu sniedzams atbalsts šīs programmas ietvaros – ir eksperti, kas uzskata, ka primāri jāatbalsta nacionāla mēroga mediji, kas spēj radīt kvalitatīvu saturu. Šajā gadījumā daudz lielāka nozīme finansējuma saņemšanā tiktu piešķirta tieši pretendenta spējai radīt kvalitatīvu produktu. Pretēja viedokļa pārstāvji uzskata, ka šis finansējums mazāk būtisks lielajiem medijiem - jāpiešķir daudz neliela apjoma grantu, jo tā tiktu sasniegta gan vislielākā auditorija, gan auditoriju dažādība un tieši šāda pieceja finansējuma sadalei visvairāk stiprinātu informatīvo telpu. Līdz ar to viens viedoklis uzskata, ka mediji, kur piedāvātais saturs nav daudzveidīgs un kvalitatīvs pēc būtības nav vērsti uz attīstību (būtiska daļa no šādiem medijiem ir reģionālie mediji) un attiecīgi valsts atbalsts iespējams ir medija eksistences jautājums, tādējādi šis finansējums netiek izmantots ilgtspējas veicināšanai. Tāpat izskan viedoklis par pašreizējās atbalsta programmās noteikto kritēriju – saturam ir jābūt latviešu valodā.

Mums krievu auditorija savulaik bija, krievu valodā runājošā auditorija bija kādi 17 % no kanāla. DautKom, Daugavpils televīzija mums ... viņi arī dabūja projekta finansējumu, sāka taisīt raidījumus par politikas aktualitātēm un tādām. Viņiem bija finansējums, lai brauktu uz Saeimu, intervētu deputātus un viss. Mums pacēlās uz 37% krievvalodas auditorija tajās dienās. Un te ir tas, ka vajag ... iespējams ļoti labi un nacionāli izklausās - priekš kam vajag krievu valodā saturu, lai mācās latviešu valodu. Kāpēc vajag tā? Varam arī saprāta robežās dot to krievu valodas saturu, jo mēs jau iegūsim valstiski lojālus cilvēkus, jo daudzas lietas viņi vienkārši neizprot. (I. Vekteris)

Vēl viens no viedokļiem rekomendē piešķiramo finansiālā atbalsta apjomu balstīt medija satura veidošanas faktiskajās izmaksās, kas dažāda tipa medijiem ir atšķirīgas.

Ekspertu viedokļi dalās par mediju atbalsta finansējuma ietekmi uz ilgtspējīgu medija un informatīvās telpas attīstību. Arī šajā jautājumā ekspertu viedokļi nav vienoti. Privātā medija pārstāvis uzskata, ka esošā atbalsta sistēma, kas rada finansējuma plūsmas pārtraukumus neļauj uzturēt projekta laikā uzsākto.

Ja mēs redzam, ka projekts ir labi aizgājis, tad mēs arī ar saviem spēkiem šo projektu labprāt arī turpinām. Vienīgi, ka mēs zem šīm mediju fonda naudām liekam projektus, kurus mēs patiesi ar saviem finanšu līdzekļiem visticamāk nevaram pacelt. (I.Vekteris)

Pastāv arī pretēji viedokļi, ka tomēr medijam kādā laika periodā pašu spēkiem jāspēj nodrošināt ilgtspēju ārpus projekta un ir apsverama periodiska atbalsta piešķiršana. Viens no ekspertiem norāda, ka nav ilgtspējīgi piešķirt finansējumu pēc principa, ka auditorija sekos naudai.

Intervijas laikā arī tik izziņāts ekspertu viedoklis par finansējuma piešķirēju institūciju ietekmi uz medija veidoto saturu. Kopumā eksperti to neuzskata par būtisku problēmu un praksē nav novērojuši, ka šī būtu bieža parādība mediju atbalsta programmas kontekstā. Dž. Donauskaite gan norādīja, ka vismaz kaut kāda veida politisks spiediens šajā jomā eksistē: mediji apzinās risku, ka, mainoties noteiktu amatu politiķiem, var mainīties arī valsts sniegtais atbalsts medijiem.

Eksperti izteica viedokļus arī par formālajiem un procedūras godīguma aspektiem - finansējuma piešķirēju spēju izvērtēt pieteikumus, kā arī par nosacījumiem finansējuma saņemšanai. Kopumā ekspertiem, ar atsevišķiem izņēmumiem, nav šaubu par projektu pieteikuma izvērtēšanas godīgumu, īpaši attiecībā uz mediju ekspertu darbu pieteikumu vērtēšanā. Tomēr viņi saredz iespējas šo procesu pilnveidot pievēršot lielāku vērību ētikas jautājumiem, kā arī izvēloties komisijas dalībniekus, lai pilnībā izslēgtu interešu konfliktus, tai pat laikā gan apzinoties, ka Latvijas mediju šaurajā vidē tas nav viegls uzdevums. I.Liepiņš arī uzskata, ka komisijā varētu būt ne tikai mediju eksperti, bet arī ierēdniecības pārstāvis.

Kritiku saņēmis VKKF par spēju izvērtēt projektu pieteikumu formālo prasību atbilstību izvirzītajiem kritērijiem. Atsevišķi komentāri izskanējuši par SIF darbību attiecībā uz piešķiruma apgūšanas nosacījumiem, kas nevajadzīgi sarežģī medija satura veidošanas procesu, kā arī par pārlietu birokrātisku izlietotā finansējuma atskaišu procedūru. Kopumā mediju eksperti apzinās, ka šāda veida atbalsta piešķiršanas sistēma ir salīdzinoši nesena prakse, un līdz ar to atbildīgās institūcijas vēl joprojām strādā pie atbalsta piešķiršanas procesa pilnveides.

Secinājumi un rekomendācijas

1. Mediju atbalsta mērķprogrammas kopumā nozarē tiek vērtētas pozitīvi. Gan eksperti, gan finansējuma saņēmēji to atzīst par nozīmīgu atbalsta instrumentu, kas ir ļāvis medijiem veidot saturu, kurš bez ārēja atbalsta nebūtu tapis. Taču kopumā saturiskais iznākums ir daudzveidīgs – gan mediju formātu un žanru, gan arī kvalitātes un žurnālistu profesionālā snieguma ziņā.
2. Mediju satura mērķprogrammām, kuras izstrādā trīs ziņojumā apskatītās institūcijas, ir vienots pamats, pēc kura projektu konkursi tiek izstrādāti, taču starp tiem ir arī atšķirības. Nozīmīgākie potenciālo uzlabojumu virzieni ir lielākoties meklējami saistībā ar vērtēšanas kritērijiem. Ir nepieciešams izvērtēt, kā tos būtu iespējams padarīt konkrētākus, šaurāk interpretējamus.
3. Pašlaik mērķprogrammās atbalstītie projekti tiek vērtēti lielākoties pēc administratīvām procedūrām. Tas ir saprotami, jo administrētajinstitūcijas nav tādā pozīcijā, lai vērtētu par atbalsta naudu tapušo materiālu kvalitāti, un nav viena skaidra veida, kā vērtēt, vai saturs ir “sabiedriski nozīmīgs” un “kvalitatīvs”. Reālais projektu pienesums regulāri būtu jāvērtē arī žurnālistikas un mediju vides ekspertiem, un ir nepieciešams meklēt veidus, kā stimulēt žurnālistikas kvalitātes paaugstināšanos un žurnālistikas mediju attīstību.
4. Ir nepieciešams meklēt veidus, kā mediju atbalsta programmas veidot par instrumentiem, kas mudina medijus attīstīties gan profesionāli (ceļot darbinieku kvalifikāciju, apgūstot jaunus formātus), gan ekonomiski. Tas nozīmē sniegt ne tikai finansiālu, bet arī cilvēkkapitālu vairojošu atbalstu. Daļā gadījumu līdz šim mediju atbalsta programmas ir palīdzējušas Latvijas medijiem turpināt eksistēt esošajā līmenī, tādējādi to potenciāls Latvijas informatīvās vides stiprināšanā un palīdzība ilgtermiņa izaicinājumu risināšanā nav pilnībā izmantots. Ir jāuzsver, ka virkne šajās programmās atbalstīto projektu ir labas žurnālistikas paraugs – kvalitatīvs un sabiedriski derīgs saturs atbalsta programmās ir tapis. Tomēr esošā kārtība neizslēdz iespēju, ka mediju atbalsta instrumentu nauda tiek ieguldīta nevis profesionālā snieguma un varēšanas celšanā, bet gan turpinot darīt lietas atbilstoši tam, kā medijs to ir darījis līdz šim, strādājot tirgus apstākļos.

5. Projektu konkursos lielāks uzsvars ir liekams uz tāda satura radīšanu, kurus mediji paši pēc savas iniciatīvas un tikai ar saviem nespētu realizēt vai arī tas būtu grūti. Līdzšinējos projektu konkursos nereti līdzās ir eksistējušas “vieglākas” un “sarežģītākas” satura kategorijas, un vislielākā aktivitāte ir bijusi pirmajās. “Vieglākās”, piemēram, informēšana par Latvijas simtgadi vai sabiedrības informēšana par aktuāliem jautājumiem (tēmas, kuras mediji vienā vai citā veidā skartu neatkarīgi no finansējuma), bet “sarežģītākās” ir pētnieciskā un analītiskā žurnālistika. Tāpat par valsts atbalstu cīnās gan projekti, kuros materiālu pamatā ir intervijas ar nelielu cilvēku skaitu un publikācija sastāv tikai no teksta, un tādi, kuros ir izmantoti daudzveidīgi avoti, veikta laukietilpīga izpēte, saturs veidots dažādos formātos (teksts, audiovizuālie materiāli). Tās ir dažādas kategorijas un, lai gan visās tajās var radīt sabiedriski nozīmīgu saturu, ir nepieciešams medijiem radīt lielāku stimulu pievērsties profesionāli izaicinošākai darbībai. Vienlaikus ir jāņem vērā, ka medijiem pieejamais cilvēkkapitāls sarežģītāko tēmu risināšanai ir visai atšķirīgs. Ir vērts domāt par to, kā valsts atbalsta programmas varētu palīdzēt arī šāda veida resursu attīstīšanā medijiem.

6. Nepieciešams risināt jautājumu par iespējamo plaisu starp medijiem, ko rada konkurence mediju atbalsta programmu konkursos, un medijiem vairāk skaidrot atbalstāmās aktivitātes. Īpaši uzskatāmi plaisa vērojama starp reģionālajiem un pārējiem medijiem, kas parādās atvērto jautājumu atbildēs. No vienas puses reģionālie mediji vēlas vēl lielāku atbalstu, no otras puses citi mediji uzskata, ka nav nepieciešams speciāls atbalsts reģionālajiem medijiem un Latgales medijiem.

7. Nepieciešams vairāk izglītēt mediju atbalsta programmu administrētājus (SIF, VKKF, VRAA), lai viņiem būtu vēl labāka izpratne par mediju darba specifiku. Mediju pārstāvji uzskata, ka atsevišķos gadījumos ir bijusi nepietiekama izpratne par mediju darbu, kas traucējis veiksmīgākai sadarbībai. Mediju pārstāvju subjektīvajā redzējumā nereti administratīvās prasības dominējušas pār mediju radītā satura nozīmīgumu.

8. Sadarbība ar mediju atbalsta programmu administrētājiem kopumā tiek vērtēta kā laba, tomēr vērojamas atšķirības starp dažādu administrētāju prasībām – SIF prasības vērtētas kā birokrātiskas un nesamērīgas. Ieteicams padziļināti pētīt šo aspektu un nepieciešamības gadījumā mazināt lieku administratīvo slogu.